

Hevosten siirto EU:n sisämarkkina-alueella

SHKL:n Vastuullinen Hevosnomistaja-teemavuosi päättyi tietoisuuteen hevoskuljetuksista Euroopan Unionin sisämarkkina-alueella. Webinaarissa asiantuntijapuhujina nähtiin Ruokaviraston ylitarkastaja Virva Valle, Suomen Hippos ry:n omistamisen ja kasvatuksen johtaja Kimmo Lampinen, Sari Salminen Ruokavirastosta sekä läänineläinlääkäri Terhi Simonen-Jokinen Länsi- ja Sisä-Suomen Aluehallintovirastosta.

Seuraavassa koontia webinaarin puheenvuoroista, koko tallenteen voit katsoa SHKL:n kotisivuilta Jäsenille-osiosta kohdasta Webinaaritallenteet. Pääset kirjautumaan jäsen sivuille kuin jäsenmaksusi on voimassa kuluvalle vuodelle ja olet aktivoitunut omat jäsentunnuksesi.

Valvonnalla on selkeä tarkoitus: suojella eläinten ja ihmisten terveyttä, estää uusien eläintautien leviäminen, huolehtia siirrettävien eläinten terveydestä sekä erittäin tärkeästä jäljitettävyydestä, jos tauti sattuu puhkeamaan.

Huomioitavaa lakitekstiä luettaessa

Siirto on terminä melkoisen uusi. Sillä tarkoitetaan eläinten sekä niistä saatavien tuotteiden siirtymistä EU:n sisämarkkina-alueen eli jäsenmaiden (mukaanlukien Norja ja Sveitsi) välillä. Siirroissa noudatetaan EU:n yhteistä lainsäädäntöä.

taan EU:n yhteistä lainsäädäntöä.

Tuonnista ja viennistä taas puhutaan, kun eläimiä tai niistä saatavia tuotteita kuljetetaan muiden kuin EU-jäsenmaiden välillä, esimerkiksi tuodaan eläimiä EU-alueen ulkopuolelta. Jos kuljetetaan eläimiä tai tuotteita kolmanteen maahan sisämarkkina-alueen kautta, myös sisämarkkinaehtoja on noudatettava niin kauan kuin kuljetaan sisämarkkina-alueella.

Yleiset sisämarkkinakaupan säännöt - miten siirrot käytännössä toimivat

Eläinten tuoja on aina vastuussa siitä, että lainsäädännön vaatimukset täyttyvät.

Lähtömaassa tehdään viejän pyynnöstä virkaeläinlääkäriin tarkastus ja terveystodistus viimeisten 48 tunnin kuluessa ennen lähtöä pitopaikasta. Suomessa virkaeläinlääkäri on yhtä kuin kunnaneläinlääkäri. Virkaeläinlääkäri tekee kaikki asiakirja-, tunnistus- ja fyysiset tarkastukset todentaakseen, että vaatimukset täyttyvät. Hän myös lukee hevosen mikrosirun ja varmistaa että eläin on yhdistettävissä tunnistusasiakirjojihinsa. Mitään näytteitä tai rokotuksia ei vaadita pakollisena siirroissa.

Terveystodistus vahvistetaan vielä sähköisesti TRACES-järjestelmässä, pelkillä paperisilla ei siis enää pärjätä. Todistusmallit on esitelty lainsäädännössä ja ne löytyvät myös Ruokaviraston verkkosivuilta.

Eläinlääkärintodistus on tavallisesti voimassa 10 päivää. Poikkeuksena myös 30 päivää voimassaolevia terveystodistuksia voi tehdä, kun ehdot täyttyvät. Tämä viivemäinen järjestelmä on luotu erityisesti jatkuvasti matkustavia ja maata vaihtavia, esimerkiksi World Cup-osakilpailuissa kiertäviä ratsuhevosia varten. Se voi koskea erityisen kilpailuluvan omaavien hevosten siirtoja jolloin hevosen passissa on oltava

- Ei tarttuvien tautien oireita: Eläin tulee pitopaikasta, jossa ei ole raportoitu surraa, astumatautia, näivetystautia (Romania), venezuelalaista hevosen enkefalomyeliittia, raivotautiviruksen aiheuttamaa tartuntaa tai pernaruttoa. Eläin ei saa olla ollut myöskään kosketuksissa sellaisten eläinten kanssa, jotka eivät täytä säädettyjä vaatimuksia näiden tautien osalta.
- Tietoisuus tilan ja alueen tautitilanteesta
- Merkintä ja rekisteröinti (hevosen tunniste kunnossa, myös lähtö- ja määräpaikan pitopaikkatunnus on oltava tiedossa)
- Hevosen hyvinvointi, kuljetuskuntoisuus
- Rekisteröityminen TRACES-järjestelmään (hevosenomistajan eli toimijan rekisteröityminen ja pitopaikkatunnuksen tallennus järjestelmään on tärkeää tehdä ajoissa etukäteen. Varmennukseen tarvitaan Aluehallintoviraston eläinlääkärin apua.)
- Eläinterveystodistus (virkaeläinlääkärin tekemä)
- Kuljetusvälineiden puhtaus ja rakenne (ei saa esim. tippua eritteitä tai rehuja ulos)
- Tietojen kirjaaminen ja säilyttäminen (säilytys 3v ajan. Hyvä tapa on esim. ottaa kopiot kaikista terveystodistuksista)
- Kuljettajaluvat kaupallisissa kuljetuksissa. Vuonna 2023 ollaan ottamassa käyttöön myös jo lainsäädännöstä löytyvä ei-kaupallisten kuljetusten maksullinen kertailmoitusjärjestelmä.

tämä tarjoaa hevospalveluja, joihin sisältyy myös hevosten kuljettamista

- ratsastuskoulu kuljettaa omistamansa hevosen korvausta vastaan kilpailuun, johon ratsastuskoulun asiakas osallistuu
- toisen henkilön hevosten kuljettaminen, jos tämä kuljettaminen liittyy hevosalan yrityksen toimintaan. Hevosalan yritys voi olla joko hevosia kuljettavan tai toisen henkilön omistama. Merkitystä ei ole sillä, onko kuljettaja yksityishenkilö ja saako hän kuljettamisesta korvausta

voimassa oleva lupa. Ratsuilta, joilla on voimassa oleva erillinen FEI-tunnistekortti, ei edellytetä tunnistusasiakirjaan merkittävää lupaa. Ravihevosten vanhanmallisiin passeihin tehdään Hippoksessa liitettävä osio.

Ehtona on, että eläinlääkäri tarkastaa hevosen kahdesti vuodessa. Eläinlääkärikäynteiksi lasketaan myös säännölliset hevosinfluenssarokotukset (merkittynä passissa) sekä sisämarkkinasiirtoja tai kolmasmaavientejä varten tehdyt terveystarkastukset.

Terveystodistus voidaan tehdä joko yksittäiselle hevoselle tai sellaiselle hevoseläinten lähetykselle, jossa hevoseläimiä lähetetään samanaikaisesti useita samasta lähtöpaikasta samaan määränpäipaikkaan ja joka lähetetään suoraan toiseen jäsenvaltioon ilman kokoamista eri pitopaikoista.

Eläinterveystodistusta pyytävän toimijan on virkaeläinlääkärin pyynnöstä toimitettava osoitetiedot niistä hevoseläimiä pitävistä pitopaikoista, joissa siirrettäväksi tarkoitettuja hevoseläimiä on pidetty toiseen jäsenvaltioon suunniteltua siirtoa edeltäneiden 30 päivän ajan.

Määränpäässä toimija on velvollinen tarkastamaan kaikki vastaanottamansa eläimet, niiden tunnustusmerkinnät sekä asiakirjat. Toimijalla on velvollisuus ottaa yhteyttä oman kunnan virkaeläinlääkäriin, jos hän huomaa asiakirjoissa tai tunnustusmerkinnöissä mitään puutteita tai muuta säännösten vastaista, tai jos hevonen on sairas.

Toimijan on säilytettävä kirjanpitoa pitopaikkansa hevosliikenteestä kolmen vuoden ajan. On erittäin tärkeää, että merkinnät täsmäävät siirtoasiakirjojen merkintöihin.

Poikkeus pohjoismaissa tapahtuvien siirtojen osalta

Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa pysyvästi pidettävien rekisteröityjen hevoseläinten osalta ei vielä vaadita erillistä terveystodistusta edellyttäen, että hevonen palaa lähtövaltioon 10 päivän kuluessa siitä, kun se on ylittänyt mainittujen valtioiden välisen rajan kilpailuun, jalostusarvosteluun tai jalostuskokeeseen osallistumista varten.

On kuitenkin huomioitavaa, että tämä pohjoismainen poikkeus on parhaillaan EU-komission syynissä ja siihen on mahdollisesti tulossa muutoksia.

Seuraamukset rikkomuksista

Useita kymmeniä puutteellisin ehdoin siirrettyjä hevosia tavataan vuosittain valvonnassa ja myös laitonta "trokausta" esiintyy. Valvonnasta vastaavat Aluehallintovirasto sekä Tulli, jonka rooli on muuttunut eläin-

tautilain myötä. Tulli on toimivaltainen viranomainen rajoilla suoritettavissa tarkastuksissa ja voi määrätä eläimen palautettavaksi, eristettäväksi tai lopetettavaksi. Myös Tullilla ja poliisilla on TRACES-järjestelmään oikeudet.

Aluehallintovirasto valvoo sääntöjen noudattamista. Jos tarkastuksissa huomataan puutteita, ensi sijassa toimija saa kehoituksen korjata tilanne. Mikäli laiminlyönnit ovat toistuvia eikä kehoitus johda tilanteen korjaamiseen, AVI ja ELY-keskus voivat määrätä seuraamusmaksun jollei asiassa ole jo poliisin tai Tullin esitutkinta käynnissä. Seuraamusmaksuja saatetaan määrätä esimerkiksi eläinten puutteellisesta merkityksestä tai jos pitopaikka on puutteellinen tai rekisteröimätön.

Kaupallinen vai ei-kaupallinen kuljetus?

Sovellettavaa lainsäädäntöä ja asetuksia määrittää pitkälti se, tapahtuuko hevosen kuljetus kaupallisen toiminnan yhteydessä. Hevoskuljetus lienee yksi haastavimmista määrittäjä, missä kaupallisen ja ei-kaupallisen kuljettamisen raja menee. Rajanveto on joskus todella vaikeaa.

Kaupallisiksi luettaviin kuljetuksiin pureuimme webinaarissa Sari Salmisen puheenvuorossa siksi, että niitä koskeva lainsäädäntö on voimassa koko EU:n alueella. Ei-kaupallista kuljetusta tekevä joutuu ottamaan selvää kulloisessakin maassa voimassaolevasta kansallisesta lainsäädännöstä. Esimerkiksi Suomessa ei-kaupallisia sekä osittain kaupallisia kuljetuksia säädellään kansallisella lailla.

Osa maista tulkitsee asetusta tiukemmin kuin Suomi. Kannattaakin siis jo ennen matkaa pyrkiä selvittämään tarkasti, tulkitaanko oma kuljetus jossain maassa matkan varrella kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuvaksi. Pahimmassa tapauksessa seurauksena voi olla mittaviakin sakkoja. Esimerkiksi Tanskan tulkinta on suhteellisen tiukka soveltamisalan osalta, mikä on hyvä huomioida sillä moni suomalainenkin suuntaa Keski-Euroopan suuntaan Tanskan kautta.

Hevosten tapauksessa kaupalliseksi luetaan Suomessa kuljetukset, kun toiminta liittyy hevosyrittämiseen (mm. ravi-, ratsastus- ja hoitotaliyritykset) liittyvät kuljetukset.

Kuljetus on kaupallinen esimerkiksi, kun

- hoitotallin pitäjä kuljettaa hoidossaan olevia hevosia
- henkilöllä tai yrityksellä ei ole tallia, mutta

Poliisihevuskuljetus Lontoossa vuonna 2011. Kuvituskuva (Wikimedia Commons, CC BY SA 2.0)

– hevosen omistaja vähentää hevosen kuljettamiseen ja pitoon liittyvät kulut verotuksessa

Kuljetus ei ole kaupallinen esimerkiksi silloin, jos:

- harrastaja kuljettaa oman harrastehevonsensa ja samalla kaverinsa harrastehevosen korvauksetta raveihin. Tässä yhteydessä harrastehevosella tarkoitetaan hevosta, joka ei ole minkään yrityksen nimissä eikä liity minkään yrityksen toimintaan.
- harrastaja kuljettaa kaverinsa harrastehevosen ratsastuskilpailuun polttoainekuluja vastaan
- harrastajan hevonen on hoitotallissa ja harrastaja itse kuljettaa tätä hevosta
- henkilö tai yritys kuljettaa hevosen esimerkiksi vanhainkodin pihalle vanhusten iloksi, eikä saa tästä toiminnasta mitään korvausta (hyväntekeväisyys), eikä tapahtuman päätarkoitus ole yrityksen myynninedistäminen. Tämä kuljetus ei ole kaupallinen, vaikka henkilö tai yritys muuten tekisi työtä tai harjoittaisi ammattia tai elinkeinoa, johon sisältyy hevosten kuljettamista.
- ratsastuskouluyritystä kuljettaa oman harrastehevonsensa kilpailuun, johon itse osallistuu.

Jos oma suunniteltu kuljetus ei sovi yksin minkään edellä kuvatun esimerkin kanssa, asian varmistamiseksi kannattaa ottaa yhteyttä oman Aluehallintoviraston läänineläinlääkäriin joka hoitaa eläinkuljetajalupa-asioita.

Viivi Honkimaa

Keskeinen lainsäädäntö hevosten siirroissa

Eläinterveys sääntö, Euroopan parlamentin ja Neuvoston asetus (EU) 2016/429

Eläinterveys sääntö alainen asetus unionissa tapahtuvista maaeläinten ja siitosmunien siirroista on tärkeä, Komission delegoitu asetus (EU) 2020/688, täällä myös hevoseläinten siirtoehdot (artiklat 22, 76, 91 ja 92 sekä liitteet I ja VIII kohta 1)

Eläintautilaki 76/2021 (kansallinen) sekä hevosihmisille tärkeä Eläintautilain alainen asetus eräistä eläinten siirroista, MMMa 328/2021 6 § (muutos 875/2021).

Apua ja lisätietoa:

Virkaeläinlääkärit omalla alueella Kansallinen lainsäädäntö ja voimassa olevat suojapäätökset: www.mmm.fi

Löydät tämänkin webinaarin tallenteen shkl.net-kotisivujen Jäsenille-osiosta!

Tietopankista löydät myös aiempien webinaarien sekä videohaastatteluiden tallenteet, ladattavat sopimusohjat, sähköisen lehtiarkiston ja paljon muuta!

Ruokaviraston verkkosivuilla kootusti tietoa hevosten siirroista sisämarkkina-alueella: www.ruokavirasto.fi, mm. vuonna 2019 julkaistu Kaupalliset eläinkuljetukset maanteillä-opas. EU-lainsäädäntö: EUR-LEX EU-komission sivut: http://ec.europa.eu/food/animals_en

Hevosenomistaja eksyksissä TRACES-viidakossa

Suomen Hippoksen kasvatuksen ja omistamisen johtaja Kimmo Lampinen on taustaltaan eläinlääkäri, joka on toiminut aiemmin pitkään sekä yksityisenä eläinlääkärinä hevospraktiikassa että virkaeläinlääkärinä. Hän toteaaakin että TRACES-järjestelmä on siis hänelle tuttu lähinnä käyttäjän näkökulmasta. Samalla myös yleisimmät ongelmat järjestelmän käytössä ovat tulleet tutuiksi.

Lampinen korostaa, että vaikka usein kuulee päivittelyä miten kaikki oli ennen helpompaa ja paremmin, hevosien maahantuonti ei ollut ennen EU-aikaa mikään kovin yksinkertainen prosessi. Alkajaisiksi muistettakoon, että koko Euroopan Unionin idea on poistaa kaupankäynnin esteitä jäsenmaiden välillä. Lampinen kertoo muistavansa ajan, jolloin piti ensin hakea hevoselle maahantuontilupa maa- ja metsätalousministeriöltä, sitten valuutanvienti-lupa Suomen Pankilta. Sen jälkeen kutsuttiin kunnaneläinlääkäri tarkastamaan karanteenipaikka, hevonen tuotiin 2-4 viikoksi karanteenipaikkaan missä se myös tutkittiin tautien varalta. Lopulta eläinlääkäri erikseen vapautti hevosen karanteenista ja vasta sitten sen sai tuoda kotitalliin.

Yksittäinen hevosenomistaja on TRACES-järjestelmän kanssa tavallisesti varsin harvoin. Ja asiat, joita joutuu tekemään

harvoin, tuntuvat yleensä aina vaikeilta.

Mikä TRACES-järjestelmä on?

TRACES on lyhenne sanoista Trade Control and Expert System. Se on perustettu varmentamaan eläinten ja eläintuotteiden jäljitettävyyttä ja valvontaa. Keskeinen tavoite on eläintautien leviämisen estäminen. Se edistää myös osaltaan eläinsuojelua ja estää harmaata taloutta.

Aiemmin TRACES Classic-järjestelmässä toimiessa oli mahdollisuus hoitaa todistukset ja asiat paperilla, mutta 17.10.2021 alkaen on käytössä ollut TRACES-NT, joka on täysin sähköinen. Sitä hoitavat virkaeläinlääkärit, toisin sanoen kunnaneläinlääkärit ja Aluehallintoviraston eläinlääkärit, järjestelmään ei ole pääsyä muilla eläinlääkäreillä tai esimerkiksi klinikoilla.

Hankaluuksia hevosenomistajille on

teettänyt uudelleenrekisteröitymisvaatimus, kun siirryttiin uuteen järjestelmään. Myös viranomaisjärjestelmien kieli ja rakenne tuottaa ajoittain päänvaivaa. Järjestelmän käytössä on myös eritahtisuutta, esimerkiksi Ruotsista saattaa tulla edelleenkin paperitodistuksia. Virkaeläinlääkärienkin koulutus on vielä osin vaiheessa, apua ei aina saa työhön kuuluvasta auttamis- ja neuvontavelvollisuudesta huolimatta.

Suomen Hippos ei ole TRACES-viranomainen

Hippoksen työntekijät eivät pääse tekemään tai tarkastelemaan tehtyjä TRACES-todistuksia. Ruokaviraston kanssa on tehty sopimus, että Hippoksesta tarkastetaan hevosenomistajan toimittama TRACES-todistus hevosen rekisteröinnin yhteydessä muiden dokumenttien ohessa. Jos todistus-

Heppa autoon ja menoksi! Vai oliko vielä jotain? Kuvituskuva: Viivi Honkimaa

ta ei saada, sitä pyydetään. Jollei todistusta saada omistajalta, hevonen kyllä rekisteröidään, mutta todistuksen puuttumisesta toimitetaan ilmoitus Aluehallintovirastoon, joka hoitaa asiaa eteenpäin virkapolkua myöten.

Milloin hevosenomistaja joutuu tekemisiin TRACES-järjestelmän kanssa?

Hevosenomistajaa asia koskettaa tyypillisesti silloin, kun hevosta kuljetetaan ulkomaille tai ulkomailta esimerkiksi kilpailu- tai astutusmatkalla tai tuodaan spermaa ulkomailta.

Suurin ongelma seuraa yleensä siitä, että hevosenomistaja aktivoituu asian kanssa aivan liian myöhään, eikä hänellä ole mitään tietoa että mitä asiakirjoja hevosesta pitäisi olla. Asian hoitaminen kannattaa aloittaa useampaa viikkoa ennen kuin hevosen siirto on ajankohtainen.

– Kaikki onnistuu, kun on riittävän ajoissa yhteydessä virkaeläinlääkäriin, Kimmo Lampinen lohduttaa.

Aivan ensimmäiseksi on tarve löytää TRACES-asioita hoitava virkaeläinlääkäri. Joillakin alueilla tehtäviä on jaettu.

TRACES-todistusta varten täytyy tietää

- Mikä hevonen on kyseessä (onko passi ja mikrosiru kunnossa)
- Mistä hevonen on lähdössä (pitopaikkatunnus ja lähettäjä)
- Minne hevonen on menossa (määränpäällä on paikallinen pitopaikkatunnus ja vastaanottaja on nimettävä)
- Millä hevonen matkustaa (kaupallinen vai oma kuljetus, kuljetusvälineen rekisterinumero, kuka on kuljettaja)
- Milloin kuljetus lähtee (todistus on tehtävä viimeistään 48h ennen lähtöä, joten tarkka aika on oltava tiedossa)

TRACES-järjestelmään luodaan oma Toimijatunnus kirjautumalla järjestelmään. Tämän voi tehdä itse, tai virkaeläinlääkäri voi auttaa sen luomisessa. Webinaarissa Kimmo esitteli omalta ruudultaan järjestelmää ja rekisteröinnin vaiheita. Löydät tallenteen SHKL:n kotisivuilta Jäsenille-osiosta kohdasta Webinaaritallenteet.

– Tärkein viestini on, että ole ajoissa liikkeellä. Ihminen näitäkin tekee, ja kysyvä saa aina apua, Kimmo Lampinen alleviivaa vielä lopuksi.

Viivi Honkimaa

Lisää:

Jos pitopaikkatunnusta ei vielä ole, sen saa helposti kirjautumalla pankkitunnuksilla verkkopalveluun os. [epr.ruokavirasto.fi](https://www.ruokavirasto.fi).

Ruokaviraston ohjeet TRACES-järjestelmästä ja kirjautuminen palveluun <https://www.ruokavirasto.fi/teemat/tuonti-ja-vienti/traces/>